

Een plakkaat van 11 juni 1763 op de tijdelijke opschorting van het vrijweiderecht

In tijden van aanhoudende droogte of van opeenvolgende regendagen wordt de aandacht van de beoefenaar van de heemkunde getrokken door aanwijzingen over extreme weersomstandigheden in het verleden, en door de wijze waarop men destijds trachtte de daarmee samenhangende ongemakken te verminderen.

Het gemeentearchief van Stevoort, dat bewaard wordt in het Rijksarchief te Hasselt, bevat een aantal Luikse plakkaaten uit de tweede helft van de achttiende eeuw. Eén daarvan werd op 11 juni 1763 door het Luikse kathedraalkapittel van Sint-Lambertus uitgevaardigd. Dat hier het kapittel een ordonnantie uitvaardigt, hoeft niet te verwonderen. Het kapittel nam immers *sede vacante*, tussen het overlijden van prins-bisschop Jan Theodoor van Beieren op 27 januari 1763 en het aantreden van de nieuwe bisschop Charles d'Oultremont op 8 april 1764,

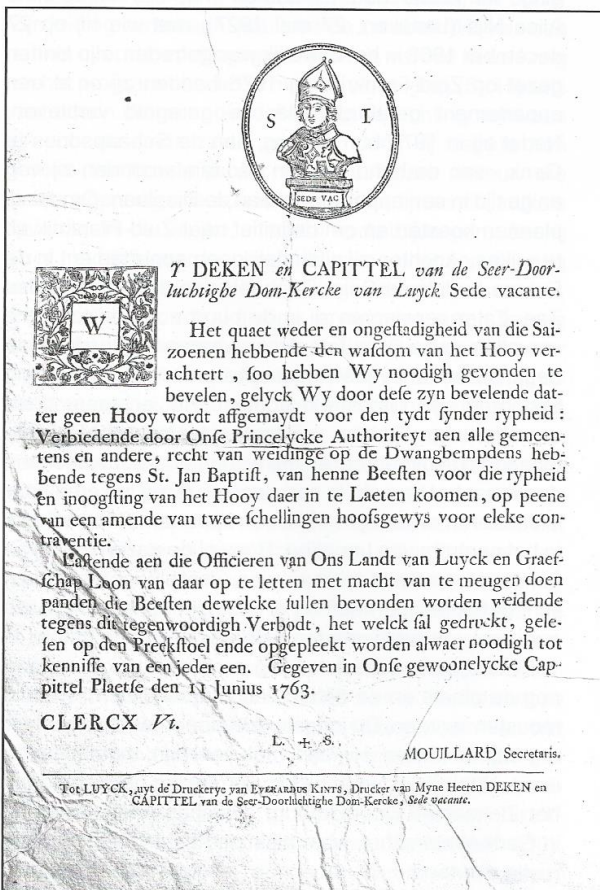
de bestuurlijke bevoegdheden van de bisschop over¹.

Met deze ordonnantie wilde het kapittel iets doen aan de problemen van de boeren die voorzagen hun hooi niet tijdig te zullen kunnen binnenhalen. Begin juni 1763 was immers duidelijk geworden dat, tengevolge van *het quaet weder en ongestadigheid van die seizoenen*, de groei van de veldvruchten grote vertraging opliep. Met name het hooi zou niet zoals gebruikelijk tegen midden juni kunnen geoogst worden. Dit zou ernstige gevolgen hebben, omdat hooilanden dikwijls in vrijweidegebieden lagen, waar de inwoners van de gemeente het recht hadden om vanaf een bepaalde datum hun vee vrij te laten grazen. Deze ordonnantie leert ons dat dit *recht van weydinge op de dwangbempdens* in de regel op *St. Jan Baptist* of 24 juni inging. Na die dag moesten de bezitters toelaten dat de inwoners uit de omgeving er hun vee liet grazen. In die situatie was het te voorzien dat men, ondanks de slechte weersomstandigheden, toch nog zou trachten voor 24 juni het onvolgroeide gras te maaien en te hooien, om zo nog te redden wat er te redden viel. Het was duidelijk dat dit, gezien *den wasdom van het hooi was verachtert*, tot groot verlies zou leiden.

Om dit te voorkomen greep het kapittel in: het beval *datter geen hooi wordt affgemaydt voor den tydt synder rypheid*, en verbood aan ieder die recht van vrijweide had *van henne beesten voor die rypheid en inoosting van het hooi daer in te laeten koomen*. Alle gerechtsofficieren kregen de opdracht over de naleving van deze ordonnantie te waken, en beesten die in strijd hiermee toch op de weiden in kwestie werden aangetroffen, in beslag te nemen. Elke *contraventie* zou aanleiding geven tot een boete van twee schellingen.

Opdat dit besluit zo snel mogelijk bekend gemaakt zou kunnen worden beval het kapittel het te drukken, zodat het in de kerken *op den preekstoel* zou kunnen worden voorgelezen, en *opgepleekt alwaer noodigh tot kennisse van jeder een*.

Rombout Nijssen

¹ J. Daris, *Histoire du diocese et de la principauté de Liège (1724-1852). Tome I*, Luik, 1868, p. 203-209.

Een exemplaar van de Franstalige versie van dit plakkaat wordt bewaard in het Rijksarchief te Luik, *Collection des placards*, nr. 2013. Zie G. Hansotte en J. Pieyns, *Inventaire analytique de la collection des placards imprimés liégeois. Tome II*, Brussel, 1974, p. 261.